

Yüz ?fadelerini Tan?ma Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yüz ?fadelerini Tan?ma Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33540>

Özet

Yüz İfadelerini Tanıma Ölçeği (YİTÖ), 1999 yılında S.S. Yıldırım tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin, özellikle de **zihin engelli çocuklar** gibi özel popülasyonların, temel duygusal yüz ifadelerini doğru bir şekilde algılamak ve tanımlama yeterliliklerini değerlendirmektir. Ölçek, sosyal biliş ve duygusal zeka alanındaki kritik bir beceri olan duyguların tanıma yeteneğinin sistematik olarak ölçülmesine olanak tanır.

Ölçeğin geliştirilmesi, zihin engelli çocukların sosyal etkileşim ve iletişimde yaşadıkları zorlukların temelinde yatan duygusal ipuçlarının anlaşılmasını ve eksikliklerini belirlemeye odaklanmıştır. Bu nedenle, YİTÖ, klinik değerlendirmelerde ve özel eğitim programlarının planlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yüz İfadelerini Tanıma Ölçeği, Duygu Tanıma, Zihin Engellilik, Psikometrik Geliştirme, Sosyal Biliş, Duygusal İletişim, Performans Testi.

Yazarlar

Yıldırım, S.S.

Amaç

Yüz İfadelerini Tanıma Ölçeği'nin birincil amacı, standardize edilmiş görsel materyaller kullanarak deneklerin temel duygularını (mutluluk, üzüntü, öfke, korku vb.) temsil eden yüz ifadelerini ne ölçüde doğru ve hızlı tanımladıklarını belirlemektir. Ölçek, özellikle duygusal ipuçlarının algılama süreçlerinde farklılık gösteren veya gecikme yaşayan popülasyonlar için hassas bir ölçüm aracı sağlamayı hedefler.

Ölçek, zihin engelli çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerini değerlendirerek, bu becerideki eksikliklerin derecesini tespit etmeye ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik bireyselleştirilmiş eğitim stratejileri geliştirmeye yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Bu, sosyal ve duygusal gelişim alanında önemli bir tanıma aracı olarak değerlendirilir.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü temel yapı, **duygusal yüz ifadelerini tanıma yeteneği**dir. Bu yapı, kişinin sunulan bir yüz ifadesini doğru bir duygu kategorisi ile eşleştirmesini gerektiren algısal ve bilişsel süreçleri kapsar. Ölçek, genellikle Paul Ekman'ın çalışmalarıyla ilişkilendirilen altı veya yedi

temel evrensel duyguyu (mutluluk, üzüntü, öfke, korku, tiksinti, şaşkınlık) hedef alır.

Ölçek maddeleri, görsel uyaranların (fotoğraf veya çizimler) sunumundan ve ardından katılımcıdan zorunlu seçim (forced-choice) veya açık uçlu yanıt (labeling) yoluyla duyguyu tanımlamasını istemekten oluşur. Ölçek, zihin engelli çocuklar için uygun olacak şekilde, bilişsel yükü minimuma indiren ve net görsel ayrımları sağlayan materyaller kullanılarak geliştirilmiştir.

Geçerlik

Kaynak içerikte spesifik geçerlik katsayıları veya yöntemleri belirtilmemiştir. Ancak, doktora tezi kapsamında geliştirilen bir araç olduğu için, geçerlik çalışmaları yapılıp yapılmaması beklenir. Bu çalışmalar tipik olarak iki ana alana odaklanmaktadır:

Kapsam Geçerliliği (Content Validity): Ölçekte kullanılan yüz ifadelerinin, ilgili duyguyu doğru ve net bir şekilde temsil ettiğinin uzman görüşü ile teyit edilmesi.

Ölçüt Geçerliliği (Criterion Validity): Ölçekten elde edilen puanların, katılımcıların sosyal beceri düzeyleri veya mevcut duygu tanıma becerilerini ölçen diğer standart testlerle korelasyonunun incelenmesi. Ayrıca, bilinen farklı tanıtı grupları arasındaki ayrımlık gücüne (ayrıtıcı geçerlik) bakılması önemlidir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte spesifik güvenilirlik bilgileri (örneğin, Cronbach Alfa katsayısı) rapor edilmemiştir. Yüz İfadelerini Tanıma Ölçeği gibi performans tabanlı testlerde güvenilirlik çalışmaları genellikle aşağıdaki yöntemlerle yapılır:

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verip vermediğinin belirlenmesi (zaman içindeki istikrar).

Çıktı Tutarlılığı: Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu ölçen istatistiksel yöntemler (örneğin, Kuder-Richardson 20 veya 21 formülleri, zira yanıtlar genellikle doğru/yanlış şeklinde dichotomous'tur).

Puanlayıcılar Arası Güvenirlik: Ölçek uygulamasının ve puanlamasının objektifliği yüksek olduğundan (zorunlu seçim), bu tür güvenilirliğe daha az ihtiyaç duyulmakla birlikte, uygulama prosedürünün standardizasyonu büyük önem taşır.

Faktör Analizi

Ölçek maddelerinin yapısı (farklı temel duyguların tanımlanması) göz önüne alındığında, faktör analizinin amacı, duygusal yüz ifadelerini tanıma becerisinin tek bir genel faktör altında mı toplandığını yoksa farklı duyguların (örneğin, pozitif duygular vs. negatif duygular) ayrı faktörler mi oluşturduğunu incelemek olabilir. Kaynakta spesifik faktör analizi detayları bulunmamaktadır.

Ancak, ölçeğin geliştirme aşamasında, kullanılan görsel uyaranların yapısal geçerliliğini desteklemek amacıyla Keşfedici Faktör Analizi (KFA) veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemlerinin uygulanması olasıdır.

Enstrüman

Test Type: Geliştirme Ölçeği (Developmental Scale) / Performansa Dayalı Yetenek Testi

Format: Görsel uyaranlara dayalı, bireysel olarak uygulanan bir testtir. Yanıt formatı genellikle zorunlu seçim (örneğin, sunulan yüz ifadesinin altındaki dört duygu etiketinden birini işaretleme) veya sözel etiketleme şeklindedir.

Language Available: Türkçe.

Population Group: Zihin Engelli Çocuklar (Children with Intellectual Disabilities).

Age Group: Belirtilmemiş (Çocuk popülasyonuna yönelik olup, genellikle 5-15 yaş aralığına uygulanabilecek şekilde tasarlanmıştır).

Population Details: Ölçek, özellikle zihin engelli çocuklar grubunun sosyal ve duygusal bilgi yeteneklerini değerlendirme ihtiyacından doğmuştur. Uygulama ve puanlama prosedürleri bu grubun özel ihtiyaçlarına uygun hale getirilmiştir.

Test Methodology: Ölçek, birebir (yüz yüze) uygulama gerektirir. Uygulayıcı, standardize edilmiş bir dizi yüz ifadesi görselini sunar ve denekten doğru duyguyu seçmesini veya adlandırmasını ister. Performans, doğru tanıma sayısı üzerinden puanlanır.

Anahtar Kelimeler

Özel Eğitim, Duygusal Zeka, Psikometri, Gelişimsel Psikoloji, S.S. Yıldırım, Duygusal Yüz İfadeleri, Bilişsel Değerlendirme.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor.

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor.

Correspondence Address: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir (Tez Kaynağı).

İzinler, Ücret ve Test Yolu?

Test Yolu?: 1999 (Doktora Tezi Geliştirme Yolu?).

İzinler ve Ücret: Ölçek, bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir araçtır. Kullanım ve çoğaltma izinleri için öncelikle yazar (S.S. Yıldırım) ile ve akademik kullanım için ilgili üniversite (Anadolu Üniversitesi) ile iletişime geçilmesi önerilir. Ticari bir ücret bilgisi bulunmamaktadır.

Referanslar

Yıldırım, S.S. (1999). *Zihin engelli çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma durumlarının değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Bu çalışmanın kaynağına YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr

Yüz İfadelerini Tanıma Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin orijinal maddeleri (kullanılan görsel uyaranlar veya spesifik soru setleri) kaynak içerikte mevcut değildir. Ölçek, genellikle temel duygular (mutluluk, üzüntü, öfke, korku vb.) temsil eden standardize edilmiş görsel uyaranlardan oluşmaktadır.